

Sygn. akt I ACa 909/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Józefowicz /spr./
Sędziowie:	SA Elżbieta Fijałkowska SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Gadomska

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2013 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. K. i W. J.**

przeciwko **(...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P.**

o stwierdzenie nieistnienia albo niezgodności z prawem i nieważności uchwały nr (...) Zebrania Przedstawicieli Członków pozwanej spółdzielni z 29.11.2007 r.

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 14 maja 2013 r., sygn. akt I C 410/08

1. oddala apelację;
2. zasądza od powodów na rzecz pozwanej 135 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

E. Fijałkowska K. Józefowicz M. Mazurkiewicz-Talaga

Sygn. akt I ACa 909/13

UZASADNIENIE

Powodowie K. K., W. J. i E. S. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. domagali się uchylecia uchwały nr (...) podjętej przez Zebranie Przedstawicieli pozwanej w dniu 29 listopada 2007 r. w sprawie zmiany jej Statutu, a także zasądzenia od pozwanej na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości czterokrotności stawki minimalnej określonej w odrębnych przepisach.

W toku postępowania zmarła powódka E. S., wobec czego finalnie postanowieniem z dnia 13 maja 2013 r. Sąd Okręgowy umorzył wobec niej postępowanie.

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądań powodowie K. K. i W. J. wnieśli o stwierdzenie nieistnienia albo niezgodności z prawem i nieważności zaskarżonej uchwały. Jednocześnie cofnęli oni pozew o jej uchylenie, na co pozwana wyraziła zgodę. Powodowie po zmianie powództwa wywodzili swoje roszczenia z faktu, że uchwała (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z dnia 28 czerwca 1983 r. o jej podziale, na podstawie której powstała pozwana Spółdzielnia, została podjęta przez organ nieuprawniony, w oparciu o nieistniejący statut z 1972 r. W ocenie powodów statut ten nie przewidywał, że Zebranie Przedstawicieli Członków Spółdzielni może zastępować Walne Zgromadzenie jej Członków i podejmować prawnie obowiązujące i istniejące uchwały, w tym również uchwałę o podziale Spółdzielni. W dalszej kolejności powodowie podkreślili, że zmiana statutu z 1972 r., którą wprowadzono możliwość zastąpienia Walnego Zgromadzenia Członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, została wprowadzona uchwałą Zebrania Przedstawicieli, podczas gdy zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami kompetencje do jej podjęcia miało tylko Walne Zgromadzenie. W związku z powyższym pozwana nigdy nie powstała, a jej organy nie mogły podejmować ważnych i skutecznych uchwał, w tym tej zaskarżonej. Wobec tego uchwała ta jest nieistniejąca, a co najmniej nieważna.

W dniu 14 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygn. akt I C 410/08 wydał wyrok, w którym w punkcie 1. oddalił powództwo o stwierdzenie nieistnienia albo niezgodności z prawem i nieważności kwestionowanej uchwały i w punkcie 2. kosztami procesu obciążył powodów w całości i na tej podstawie zasądził od nich solidarnie na rzecz strony pozwanej kwotę 557 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Jako podstawę swojego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy powołał następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

(...) Spółdzielnia Mieszkaniowa powstała po II wojnie światowej i była jedną z większych spółdzielni na terenie P.. W dniu 27 kwietnia 1972 r. Zebranie jej Przedstawicieli podjęło uchwałę o zmianie statutu, wprowadzając m.in. zapis § 42 pkt 1, zgodnie z którym jeżeli liczba członków przekroczy 200 osób, Walne Zgromadzenie zostanie zastąpione przez Zebranie Przedstawicieli, którzy w liczbie 120 będą wybierani spośród członków Spółdzielni na okres 3 lat w głosowaniu tajnym. W kolejnych punktach określono dalsze zasady wyboru przedstawicieli członków Spółdzielni. Uchwała ta została zaaprobowana na podstawie wówczas obowiązujących przepisów przez Centralny Związek Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego w W., a następnie postanowieniem Sądu Powiatowego dla Miasta P. w P. z dnia 24 lipca 1972 r. wprowadzone nią zmiany zostały wpisane do rejestru Spółdzielni. W kolejnych latach Statut (...) ulegał dalszym zmianom i nowelizacjom.

W dniu 28 czerwca 1983 r. Zebranie Przedstawicieli (...) podjęło uchwałę nr (...) w przedmiocie podziału tej Spółdzielni w ten sposób, że z dniem 1 stycznia 1984 r. została z niej wyodrębniona nowa Spółdzielnia pod nazwą (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w P., która swym działaniem miała obejmować obszar osiedli mieszkaniowych P., W. P. i. K., K. R., Z. oraz (...). Mieli przejść do niej członkowie (...), którym przysługiwało prawo do mieszkania spółdzielczego w budynkach położonych w wymienionych osiedlach lub którzy wybrali mieszkania w budynkach nowo na nich powstających. W tym samym dniu odbyło się Zebranie Założycielskie Przedstawicieli Członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...), na którym powołano nowy zarząd Spółdzielni, a także uchwalono jej Statut. Oświadczeniem z dnia 31 października 1983 r. Centralny Związek Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego w W. uznał celowość podziału (...) przeprowadzonego w powyższym kształcie. Postanowieniem z dnia 30 listopada 1983 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu wpisal z dniem 1 stycznia 1984 r. pozwaną Spółdzielnię do rejestru.

Powodowie K. K. i W. J. są jej członkami. W lipcu 2007 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2007 r. Nr 125, poz. 873), Rada Nadzorcza pozwanej powołała pięcioosobową Komisję Statutową, której zadaniem miało

być przygotowanie propozycji zmian statutu, przedstawienie ich do zaopiniowania Radzie Nadzorczej, a następnie Zebraniom Grup Członkowskich i Zebraniu Przedstawicieli. Komisja przygotowała projekt zmian Statutu, który jesienią 2007 r. został celem zaopiniowania przedłożony wszystkim Zebraniom Grup Członkowskich Spółdzielni. W wyniku tych konsultacji poszczególne Grupy zaproponowały zmiany do projektu Statutu, które zostały przedłożone następnie Komisji Statutowej do rozpatrzenia. Komisja Rady Nadzorczej część wniosków zaopiniowała pozytywnie, a część negatywnie, przedkładając następnie ostateczny projekt Statutu pod głosowanie Zebraniu Przedstawicieli Członków pozwanej, które odbyło się w dniach 28 i 29 listopada 2007 r. W trakcie obrad były rozpoznawane wnioski poszczególnych członków Spółdzielni o wprowadzenie poprawek do projektu zmian Statutu. Następnie poddano pod głosowanie uchwałę nr (...) w przedmiocie uchwalenia jego zmian, za której przyjęciem opowiedziało się 70 przedstawicieli, przeciwko - 3 przedstawicieli, a 6 z nich wstrzymało się od głosu. Prawomocnym postanowieniem z dnia 26 maja 2008 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu wpisał zmiany statutu w Krajowym Rejestrze Sądowym. K. K., W. J. i E. S. wniosli pozew o uchylenie kwestionowanej uchwały w dniu 14 lutego 2008 r.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny był w zasadzie bezsporny, a nadto wynikał z przedłożonych przez strony dokumentów, których prawdziwość i moc dowodowa nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Nie było też podstaw do kwestionowania wiarygodności zeznań powodów K. K. i W. J., jednakże dotyczyły one jedynie kwestii terminowości zaskarżenia uchwały, zatem, wobec późniejszej zmiany powództwa, nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Uzasadniając swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wskazał, że na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 42 § 2 i 9 Prawa spółdzielczego w znajdującym zastosowanie w sprawie brzmieniu obowiązującym po wejściu w życie ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 122, poz. 1024) nie może budzić wątpliwości istnienie interesu prawnego po stronie powodów w żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności zaskarżonej uchwały. Pomimo dopuszczalności żądania takiego ustalenia powództwo wobec niewykazania okoliczności, które uzasadniałyby stwierdzenie nieistnienia bądź też nieważności zaskarżonej uchwały nie zasługiwało na uwzględnienie nawet w części.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie sposób zaaprobować zarzutu powodów, jakoby statut pozwanej został uchwalony przez grono członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, którzy nie mieli kompetencji do uchwalenia statutu pozwanej powstałej z wydzielenia z macierzystej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej. Z przedłożonych w toku postępowania dokumentów wynika, że uchwałę podjęli członkowie Zebrania Przedstawicieli (...), którzy na mocy uchwały o podziale tej Spółdzielni przeszli do nowo utworzonej Spółdzielni (...). Zgodnie zaś z treścią art. 109 § 1 Prawa spółdzielczego niezwłocznie po podjęciu przez walne zgromadzenie uchwały o podziale spółdzielni zebranie członków przechodzących do powstającej spółdzielni, a jeżeli uchwałę o podziale spółdzielni podjęło zebranie przedstawicieli - zebranie tych przedstawicieli, którzy przechodzą jako członkowie do powstającej spółdzielni uchwała statut powstającej spółdzielni i dokonuje wyboru tych organów spółdzielni, do których wyboru powołane jest, według przyjętego statutu, walne zgromadzenie. Wobec powyższego, wbrew zarzutom powodów, uchwałę w przedmiocie uchwalenia statutu powstającej pozwanej Spółdzielni mieli prawo podjąć członkowie założyciele, którzy byli przedstawicielami na Zebraniu Przedstawicieli Członków (...). Z tych względów zarzut powodów w tym zakresie nie mógł prowadzić do podważenia aktów założycielskich pozwanej, a tym samym kompetencji jej organów do podejmowania uchwał.

Niezależnie od powyższego, Sąd I instancji powołując się na stosowne stanowisko Sądu Najwyższego, podkreślił, że w jego ocenie powodowie w toku procesu o ustalenie nieistnienia lub nieważności kwestionowanej uchwały z dnia 29 listopada 2007 r. nie mogą powoływać się na nieważność i nieskuteczność uchwał podejmowanych przez Zebranie Przedstawicieli członków (...) z 1983 r. o podziale tej Spółdzielni oraz uchwał członków założycieli pozwanej Spółdzielni w przedmiocie uchwalenia statutu a to ponieważ przepisy Prawa spółdzielczego w brzmieniu obowiązującym w czasie podejmowania kwestionowanych uchwał określały specjalny tryb do stwierdzenia nieważności uchwał podjętych w sprzeczności z obowiązującymi przepisami (art. 42 ustawy) i tylko jego wykorzystanie a więc wniesienie powództwa w terminie 6 tygodni od dnia podjęcia uchwały mogło prowadzić do jej wzruszenia. Prawo spółdzielcze w poprzednio obowiązującym brzmieniu przyjmowało bowiem zasadę względnej nieważności

uchwał walnego zgromadzenia oraz odpowiadających mu gremiów, które dopiero w razie prawomocnego uchylecia traciły moc ze skutkiem *ex tunc*. W braku orzeczenia stwierdzającego nieważność takiej uchwały, sąd nie może w innym procesie powołać się na taką nieważność jako na przesłankę orzeczenia. Przyjęcie odmiennego stanowiska, dopuszczającego skuteczne podniesienie przez członka spółdzielni w toczącym się aktualnie procesie o ustalenie nieistnienia lub nieważności zupełnie innej uchwały zarzutu niezgodności z prawem uchwał powołujących do życia Spółdzielnię, przeciwko której powództwo zostało wniesione, podjętych kilkadziesiąt lat wcześniej i przez ten okres przez nikogo niekwestionowanych, prowadziłoby z jednej strony do obejścia obowiązujących w tamtym czasie przepisów Prawa spółdzielczego, wprowadzających ograniczenia co do możliwości zaskarżenia uchwał Walnego Zgromadzenia Członków (tudzież Zebrania ich Przedstawicieli), i zniweczenia jego celu, którym było zabezpieczenie prawidłowego funkcjonowania spółdzielni, a z drugiej strony godziłoby w podstawową zasadę prawa prywatnego, jaką jest zasada bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego. Ustalenie nieistnienia lub nieważności zaskarżonej uchwały w oparciu o uprzednie stwierdzenie niezgodności z prawem uchwał podjętych wcześniej szczególnie jaskrawo naruszałoby powyższe zasady w niniejszej sprawie. Zważyć bowiem należy, że na podstawie uchwał podjętych w dniu 28 czerwca 1983 r. o podziale (...) Spółdzielni Mieszkaniowej oraz w przedmiocie uchwalenia statutu powstałej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) powstał nowy podmiot prawny, zrzeszający obecnie kilkadziesiąt tysięcy członków. Przez szereg lat podmiotowość prawna pozwanej, a także legalność podejmowanych przez nią czynności prawnych, w tym uchwał statutowych organów, nie była kwestionowana, w wyniku czego pozwana funkcjonowała w obrocie prawnym, nabywając szereg praw i zobowiązań. Powodowie są jej członkami od wielu lat, a pomimo tego zarzuty nieważności przedmiotowych uchwał podjętych w 1983 r. podnieśli dopiero na końcowym etapie niniejszego postępowania, kiedy stało się dla nich wiadomym, że pierwotnie zgłoszone żądanie pozwu może okazać się nieskuteczne z uwagi na niezasadność podniesionych zarzutów. Z tych względów, w ocenie Sądu I instancji, brak jest podstaw do ustalenia jako przesłanki rozstrzygnięcia nieważności zakwestionowanych przez powodów uchwał zebrania przedstawicieli członków (...) z dnia 28 czerwca 1983 r. o podziale Spółdzielni oraz członków założycieli (...) z tego samego dnia o uchwaleniu statutu.

Jak dalej wskazał Sąd Okręgowy, tym bardziej nie był on władny ustalać prawidłowości i zgodności z prawem uchwały podjętej przez organ uchwałodawczy (...) w P. w dniu 27 kwietnia 1972 r. w przedmiocie zmiany statutu, którą wprowadzono m.in. zapis o możliwości zastąpienia Walnego Zgromadzenia Spółdzielni przez Zebranie Przedstawicieli jej Członków, jeżeli ich liczba przekroczy 200 osób. Powodowie wywodzili, że już ta uchwała była nieważna, a zatem do skutecznej zmiany statutu nie doszło, co z kolei spowodowało, że wszystkie następne uchwały Zebrania Przedstawicieli Członków (...), w tym zwłaszcza uchwała z 28 czerwca 1983 r. o jej podziale i wydzieleniu (...), zostały podjęte przez gremium nieumocowane do ich podejmowania, a zatem w sprzeczności z obowiązującym przepisami z art. 36 § 1 w zw. z art. 38 § 1 pkt 8 ustawy, zgodnie z którym najwyższym organem spółdzielni jest walne zgromadzenie, a do jego kompetencji należy m.in. przyjmowanie uchwał o podziale spółdzielni. I w tym bowiem wypadku właściwym trybem do podważenia skuteczności wskazanej uchwały z dnia 27 kwietnia 1972 r. był tryb przewidziany w art. 38 § 2-3 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. z 1961 r. Nr 12, poz. 61), który wprowadzał tożsame rozwiązania, jak art. 42 § 2-3 Prawa spółdzielczego w brzmieniu przed nowelizacją z 2005 r. W art. 38 § 6 wskazanej ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. ustawodawca zastrzegł, że wyrok uchylający uchwałę walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli członków) ma moc wsteczną względem wszystkich członków, co przesądza o konstytutywnym charakterze tego orzeczenia i tym samym – względnej nieważności uchwał walnego zgromadzenia. Wobec powyższego i w tym wypadku zachowują aktualność wyżej poczynione rozważania odnośnie niedopuszczalności stwierdzenia nieważności tej uchwały w oparciu o art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c. jako przesłanki do ustalenia nieważności uchwały podjętej wiele lat później, a wskazanej w żądaniu pozwu.

Z tych względów Sąd I instancji uznał, że podniesione przez powodów zarzuty sprzeczności uchwały z dnia 29 listopada 2007 r. z obowiązującymi przepisami nie mogły prowadzić do ustalenia jej nieważności, a tym bardziej uznania jej za nieistniejącą. Tym samym powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na niewykazanie drugiej przesłanki warunkującej skuteczność powództwa opartego na art. 189 k.p.c.

Skoro pierwotne żądanie pozwu dotyczące uchylenia kwestionowanej uchwały zostało przez powodów cofnięte, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że zwolniony został z merytorycznego ustosunkowania się do podniesionych w tym zakresie zarzutów.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Wskazując, że z uwagi na stopień zawichości sprawy oraz jej długotrwałość nakład pracy pełnomocnika był ponadprzeciętny, uznał za zasadne przyznanie pozwanej tych kosztów w wysokości trzykrotności stawki minimalnej, a zatem kwotę 540 zł (§ 2 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349). W skład kosztów procesu pozwanej wchodziła również opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Wobec powyższego Sąd w pkt 2 wyroku zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 557 zł tytułem kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając go w całości.

Zarzucili oni Sądowi I instancji:

- naruszenie prawa materialnego, tj. 37 § 1 zdania 2 i jego § 2 Prawa spółdzielczego, polegającą na bezpodstawnym nieuwzględnieniu przez Sąd i instancji zarzutów powodów o niezgodnym z prawem obradowaniu w dniu 29 listopada 2007 r. rzekomego Zebrania Przedstawicieli Członków pozwanej jak i przyjęciu uchwały o zmianie jej Statutu ze skutkiem jej nieważności z mocy prawa zamiast przez Walne Zgromadzenie jej Członków, a także obrazę art. 234 k.p.c. polegającą na odmowie rozpoznania i uwzględnienia zarzutu powodów o niezgodności z prawem ze skutkiem nieważności z mocy prawa Statutu założycielskiego pozwanej będącego podstawą podjęcia objętej zmienionym pozwem uchwały o zmianie Statutu pozwanej, a w dalszej konsekwencji nieistnienia zaskarżonej uchwały o zmianie Statutu z powodu rzekomego zastosowania do podstaw tego rozpoznawania przepisu art. 189 k.p.c. i jego wymogu posiadania interesu prawnego przez powodów do takiego rozpoznawania, a nawet zarzucenia zaniechania wytoczenia o te zarzuty już przed laty pozwów przez powodów przeciwko ówczesnym czynnościom prawnym pozwanej, czym rzekomo obecnie obchodzą prawo -podczas gdy w rzeczywistości do podnoszonych w tym przedmiocie zarzutów, zastosowania nie ma przepis art. 189 k.p.c., lecz art. 234 k.p.c., który nie stawia powodom takich wymagań - przy stawianiu zarzutów jakie złożyli wobec czynności prawnych, na których pozwana opiera swoje twierdzenia o zgodności z prawem jej działań, w następstwie których przyjęła objętą pozwem uchwałę o zmianie Statutu -jakie postawił im Sąd przyjmujący zaskarżony wyrok,
- obrazę prawa powodów do Sądu, to jest do rzetelnego i sprawiedliwego procesowego rozpoznania roszczeń powodów polegającą na bezpodstawnym zaniechaniu rozpatrzenia sprawy niezgodności z prawem ze skutkiem nieważności z mocy prawa objętej pozwem uchwały z 27 listopada 2007 r. pozwanej o zmianie Statutu z powodu rzekomego braku takich zarzutów powodów, podczas gdy w rzeczywistości powodowie podnosili je zarówno na rozprawach jak i w pismach procesowych, w tym nie przeprowadzając postępowania dowodowego,
- obrazę § 2 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu polegającą na bezpodstawnym przyjęciu potrójnej wysokości wynagrodzenia za zastępstwo prawne pozwanej z powodu rzekomego istnienia długotrwałego procesu po zmianie powództwa jak i szczególnie znaczącego nakładu pracy pełnomocnika w warunkach zawichości sprawy i jej długotrwałości, podczas gdy w rzeczywistości owe zastępstwo prawne po zmianie powództwa nie wykazywało takiego ponad przeciętnego nakładu pracy w procesie, a nawet zajmowało wyczekującą powściągliwość i uniki w dostarczaniu dowodów, które w oryginale winna posiadać i złożyć do akt sprawy właśnie pozwana, a którą wykazywał głównie pełnomocnik powodów w warunkach oczywistej powściągliwości pozwanej.

Z uwagi na podniesione zarzuty wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie nieistnienia zaskarżonej uchwały albo jej niezgodności z prawem ze skutkiem jej nieważności z mocy prawa i zasądzenia zwrotu kosztów

postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji przy pozostawieniu mu rozstrzygnięcia o kosztach za postępowanie apelacyjne.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powodów kosztów zastępstwa procesowego w wysokości trzykrotnej stawki minimalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje;

Apelacja okazała się bezzasadna.

W związku z przedmiotową zmianą powództwa sąd pierwszej prawidłowo rozpoznał sprawę jedynie w zakresie nowej podstawy faktycznej. Kwestionowanie uchwały nr (...) zebrania przedstawicieli członków pozwanej spółdzielni z dnia 29 listopada 2007 roku osadzała się zaś na twierdzeniu, że pozwana spółdzielnia nigdy nie powstała.

Powodowie nie kwestionowali ustaleń faktycznych. W ocenie zaś Sąd Apelacyjny Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje ustalenia sądu pierwszej instancji za własne.

Nietrafny okazał się zarzut, że Sąd Okręgowy odmówił rozpoznania zarzutów powodów. Sąd Okręgowy zarzuty rozpoznał i uzasadnił swoje stanowisko. Wydanie zaś wyroku o treści niezgodnej z oczekiwaniem strony nie może być w żadnym razie uznane za naruszenie prawa do sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Pozwana spółdzielnia powstała w wyniku podziału (...) Spółdzielni Mieszkaniowej na podstawie uchwały zebrania przedstawicieli tej spółdzielni z dnia 28 czerwca 1983 roku podjętej na zasadzie art. 108 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze.

W myśl art. 109 § 1 tej ustawy niezwłocznie po podjęciu przez walne zgromadzenie uchwały o podziale spółdzielni zebranie członków przechodzących do powstającej spółdzielni, a jeżeli uchwałę o podziale spółdzielni podjęło zebranie przedstawicieli - zebranie tych przedstawicieli, którzy przechodzą jako członkowie do powstającej spółdzielni:

- 1) uchwała statut powstającej spółdzielni; statut ten nie może uszczuplać nabytych praw majątkowych członków;
- 2) dokonuje wyboru tych organów spółdzielni, do których wyboru powołane jest, według przyjętego statutu, walne zgromadzenie.

Tak więc to nie walne zgromadzenie utworzonej pozwanej spółdzielni, ale zebranie tych przedstawicieli, którzy przeszli jako członkowie do powstającej pozwanej spółdzielni uprawnione było zarówno do uchwalenia statutu jak i wyboru organów spółdzielni.

Nadto spełniony został wymóg określony w ówczesnie obowiązującym przepisie art. 110 § 1 tej ustawy, a mianowicie Centralny Związek Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego w W. uznał za celowe założenie pozwanej spółdzielni.

Wreszcie postanowieniem z dnia 30 listopada 1983 roku sąd rejestrowy wpisał pozwaną spółdzielnię do rejestru.

Powyższe okoliczności wskazują, że pozwana spółdzielnia została utworzona zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Nie okazał się zasadny zarzut naruszenia art. 37 § 1 zdanie 2 i jego § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze. W myśl § 1 tego przepisu statut może postanowić, że jeżeli ilość członków przekroczy liczbę w nim określoną, walne zgromadzenie członków zostaje zastąpione przez zebranie przedstawicieli. W takim wypadku statut powinien określać zasady ustalania liczby przedstawicieli i ich wyboru oraz czas trwania przedstawicielstwa. Zgodnie zaś z § 2 do zebrania przedstawicieli stosuje się odpowiednio przepisy niniejszej ustawy i statutu o walnych zgromadzeniach (przepis ten nie uległ zmianie w wyniku nowelizacji Prawa spółdzielczego).

Powodowie dopatrywali się naruszenia tego przepisu w tym, że statut założycielski nie określał zasad ustalania liczby przedstawicieli.

Rzeczywiście w statucie założycielskim pozwanej spółdzielni uchwalonym w dniu 26 lipca 1983 roku w paragrafie 81 stwierdzono jednoznacznie, że zebranie przedstawicieli liczy 120 członków (dokumenty KRS). Jednocześnie jednak (zgodnie z wymogami cytowanego art. 37 § 1) w paragrafie 82 statutu określono zasady wyboru przedstawicielstwa i czas trwania przedstawicielstwa. Także w aktualnie obowiązującym statucie uchwalonym 5 września 1995 roku, na podstawie którego podjęto kwestionowaną w żądaniu uchwałę w paragrafie 65 stwierdzono jednoznacznie, że zebranie przedstawicieli liczy 120 członków (dokumenty KRS). Jednocześnie jednak (zgodnie z wymogami cytowanego art. 37 § 1) w paragrafie 66 statutu określono zasady wyboru przedstawicielstwa i czas trwania przedstawicielstwa.

Niewątpliwie zgodnie z art. 35 i art. 36 ustawy – Prawo spółdzielcze najwyższym samorządowym organem spółdzielni jest walne zgromadzenie, które poprzez udział w nim wszystkich członków najpełniej może realizować zasadę samorządności i demokracji wewnętrznej. Jednakże w dużych spółdzielniach, o znacznej liczbie członków, walne zgromadzenie nie tylko nie jest w stanie zrealizować zasad, dla których zostało powołane, lecz jego istnienie może doprowadzić do faktycznego pozbawienia członków wpływu na działalność spółdzielni, do dezorganizacji i paraliżu jej funkcjonowania. W takich spółdzielniach, w których ze względu na dużą liczbę członków walne zgromadzenie nie jest w stanie spełniać swojej roli, ustawodawca przewiduje powołanie zebrania przedstawicieli, jako organu demokracji pośredniej, zamiast walnego zgromadzenia, stanowiącego organ demokracji bezpośredniej.

Wykładnia systemowa i funkcjonalna przepisów art. 35 § 1, art. 36 § 1, art. 37 § 1 i art. 59 Prawa spółdzielczego prowadzi do wniosku, że oba te organy ustawodawca traktuje równorzędnie i zamiennie, ze względu na takie same ich funkcje i cele, jakie mają do spełnienia. Przepis art. 37 § 1 przekazuje do regulacji statutowej zarówno samą możliwość wskazania, że po przekroczeniu określonej liczby członków walne zgromadzenie zostaje zastąpione przez zebranie przedstawicieli, jak i określenie tej liczby członków. Nie można zatem uznać, iż jest on przepisem bezwzględnie obowiązującym. Nie pozwala bowiem na to jego sformułowanie. Norma *ius cogens* nie pozostawia adresatom możliwości jakiegokolwiek wyboru postępowania ani określania jego przesłanek. Nie może być zatem konstruowana przy użyciu takich pojęć jak "może", dopuszczających wybór co do tego, czy w statucie zamieszczony zostanie zapis o warunkach zastąpienia walnego zgromadzenia przez zebranie przedstawicieli, ani nie określać precyzyjnie liczby członków, po przekroczeniu której dochodzi do takiego zastąpienia.

Skoro przepis art. 37 § 1 zdanie pierwsze powołanej ustawy wszystko to pozostawia swobodnemu wyborowi i decyzji członków, nie wskazując również żadnych konsekwencji niezamieszczenia takiej regulacji w statucie, nie można uznać, by miał on charakter normy bezwzględnie obowiązującej. Trzeba więc stwierdzić, że nie ma ustawowego obowiązku zamieszczenia w statucie regulacji wskazującej, iż po przekroczeniu określonej liczby członków walne zgromadzenie zostaje zastąpione przez zebranie przedstawicieli. Ustawodawca jedynie dopuszcza taką możliwość, a zatem brak podstaw do przyjęcia, że statut niezawierający takiej regulacji jest w tym zakresie dotknięty nieważnością czy jakąkolwiek inną wadą także wówczas, gdy jako najwyższy organ spółdzielni ustanawia zebranie przedstawicieli, a nie walne zgromadzenie. Jeżeli bowiem już przy powstawaniu spółdzielni i tworzeniu statutu okazuje się, że liczba jej przysłych członków jest tak duża, że walne zgromadzenie nie mogłoby skutecznie spełniać swojej roli najwyższego organu samorządowego realizującego zasadę demokracji wewnętrznej, nie tylko niecelowe, ale wręcz niedopuszczalne byłoby wskazanie w statucie walnego zgromadzenia jako najwyższego organu spółdzielni przy jednoczesnym uzależnieniu możliwości powołania zebrania przedstawicieli, zamiast walnego zgromadzenia, od przekroczenia określonej liczby członków, która już została przekroczona (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2005 roku w sprawie III CZP 38/05).

Dodać zaś należy, że – jak wyżej wskazano – zarówno statut założycielski jaki i aktualnie obowiązujący określa zasady wyboru przedstawicieli oraz czas trwania przedstawicielstwa, o których mowa w art. 37 § 1 zdanie 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze.

Powodowie podnieśli argumenty, które – gdyby okazały się zasadne – skutkowałyby nieważnością uchwały z dnia 28 czerwca 1983 roku o podziale (...) Spółdzielni Mieszkaniowej oraz uchwały z dnia 26 lipca 1983 roku w przedmiocie uchwalenia założycielskiego statutu pozwanej spółdzielni.

Niezależnie od powyższych stwierdzeń i rozważań podkreślić więc nadto trzeba, że Sąd Okręgowy trafnie uznał, że w niniejszej sprawie powodowie w ogóle nie mogą powoływać się na nieważność uchwały podejmowanej przez zebranie przedstawicieli członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z 1983 r. o podziale tej spółdzielni oraz uchwały członków założycieli pozwanej spółdzielni w przedmiocie uchwalenia statutu.

Przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze w brzmieniu obowiązującym w czasie podejmowania kwestionowanych uchwał określały specjalny tryb do stwierdzenia nieważności uchwał podjętych w sprzeczności z obowiązującymi przepisami i tylko wykorzystanie tego trybu mogło prowadzić do wzruszenia przedmiotowej uchwały.

Mianowicie zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 42 § 2 i § 3 prawa spółdzielczego członek spółdzielni mógł podważyć moc obowiązującą uchwały walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) tylko w drodze powództwa o uchylenie uchwały wytoczonego w terminie przez te przepisy określonym (najpóźniej w ciągu sześciu tygodni od dnia powzięcia wiadomości o uchwale i jednocześnie nie później niż przed upływem roku od dnia odbycia walnego zgromadzenia, zebrania przedstawicieli). W braku orzeczenia stwierdzającego nieważność takiej uchwały, sąd nie może w innym procesie powołać się na taką nieważność jako na przesłankę orzeczenia. Prawo spółdzielcze w pierwotnie obowiązującym brzmieniu przyjmowało bowiem zasadę względnej nieważności uchwał walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli), które dopiero w razie prawomocnego uchylenia traciły moc ze skutkiem *ex tunc*.

Taki stan prawny istniał do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw. Dopiero po wejściu w życie tej ustawy, a więc od dnia 22 lipca 2005 roku stwierdzenia nieważności uchwał walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) następuje w trybie powództwa z art. 189 k.p.c. na podstawie art. 58 § 1 k.c., jednakże ten tryb nie może mieć zastosowania do uchwał zapadłych w 1983 roku.

Powodowie przed sądem pierwszej instancji kwestionowali ważność zmian w statucie (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, który zostały uchwalone w dniu 27 kwietnia 1972 roku. Jednakże w apelacji nie podnieśli w tym zakresie zarzutów. Dlatego tylko dla porządku stwierdzić trzeba, że statut ten w paragrafor 42 (k. 936), zgodnie z art. 33 ust. 1 ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 17 lutego 1961 roku o spółdzielniach i ich związkach, przewidywał zastąpienie zgromadzenia ogólnego przez zebranie przedstawicieli w liczbie 120, jeżeli liczba członków przekroczy 200 osób, ustalając jednocześnie zasady wyboru przedstawicieli i czas przedstawicielstwa. Nie oznacza to jednak, że takiego zapisu nie było również we wcześniejszej wersji statutu, która nie została zachowana. Podkreślić zaś trzeba, że kwestia ta była badana przez sąd rejestrowy, który postanowieniem z dnia 24 lipca 1972 roku wpisał do rejestru zmiany statutu.

Oczywiście w chwili przyjęcia uchwały o podziale (...) Spółdzielni Mieszkaniowej limit 200 członków został przekroczony, bowiem na dzień 31 grudnia 1982 roku (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa liczyła aż 22.801 członków mieszkających, z czego do pozwanej spółdzielni przeszło 17.800 członków (k. 780).

Przede wszystkim jednak Sąd Okręgowy trafnie podniósł, że w niniejszym postępowaniu nie był władny ustalać zgodności z prawem uchwały podjętej przez organ uchwałodawczy (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w P. w dniu 27 kwietnia 1972 r. w przedmiocie zmiany statutu.

Mianowicie zgodnie z art. 38 § 2 i § 3 ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach członek spółdzielni mógł podważyć moc obowiązującą uchwały walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) tylko w drodze powództwa o uchylenie uchwały wytoczonego w terminie przez te przepisy określonym (najpóźniej w ciągu sześciu tygodni od dnia powzięcia wiadomości o uchwale i jednocześnie nie później niż przed upływem roku od dnia odbycia walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli). W braku orzeczenia stwierdzającego nieważność takiej uchwały, sąd nie może w innym procesie powołać się na taką nieważność jako na przesłankę orzeczenia. Było to więc rozwiązanie tożsame, jak w powołanym wyżej art. 42 § 2 i § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze w brzmieniu przed nowelizacją z 2005 roku i przyjmowało również zasadę względnej nieważności uchwał walnego

zgromadzenia (zebrania przedstawicieli), które dopiero w razie prawomocnego uchylecia traciły moc ze skutkiem ex tunc.

Wobec powyższego i w tym wypadku niedopuszczalne jest aktualnie stwierdzenie nieważności uchwały w dniu 27 kwietnia 1972 r. w przedmiocie zmiany statutu w oparciu o art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c.

Za chybiony uznać wreszcie należy zarzut obrazy § 2 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Zgodnie z § 2 tego rozporządzenia podstawę zasądzenia opłaty za czynności radców prawnych, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 3-4, jeżeli natomiast przemawia za tym niezbędny nakład pracy pełnomocnika, charakter sprawy oraz jego wkład w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, wówczas sąd może zasądzić opłatę wyższą, która nie może jednak przewyższyć sześciokrotnej stawki minimalnej ani wartości przedmiotu sprawy. Zważyć zaś należy, że postępowanie toczące się przed Sądem I instancji było długotrwałe, powodowie zmienili podstawę faktyczną i prawną powództwa, a przewidziana § 10 ust. 1 pkt 1 przedmiotowego rozporządzenia stawka minimalna za prowadzenie sprawy o uchylenie uchwały organu spółdzielni wynosi tylko 180 zł. Zasądzenie więc na rzecz wygrywającej proces pozwanej kosztów zastępstwa jedynie w tej wysokości byłoby niewspółmiernie niskie w stosunku do rzeczywistego niezbędnego wkładu pełnomocnika w przyczynienie się do jej rozstrzygnięcia uwzględnwszy tu w szczególności ilość sporządzonych w procesie przez niego pism procesowych i jego stawiennictwo na rozprawach.

Z powyższych względów apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., § 5, § 10 ust. pkt. 1, § 12 ust. 1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. W ocenie tego Sądu, okoliczność, że przedmiotowa sprawa wymagała dużego nakładu pracy dotyczyła jedynie postępowania przed Sądem I instancji, postępowanie apelacyjne nie odbiegało już od standardów postępowania w sprawach jak analizowana ani pod względem długości jego trwania ani stopnia skomplikowania. Z uwagi na powyższe brak było podstaw do zasądzenia na rzecz przeciwnika skarżących kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wyższej aniżeli przyjęte na tę okoliczność ww. przepisami stawki minimalne.

/-/ M. Mazurkiewicz-Talaga /-/ K. Józefowicz /-/E. Fijałkowska